

Török Judit

Mit főznek az álmok?

Villanások a 2022-es Velencei Biennálé konceptióiról

Geumhyung JEONG:
Játékprototípus, 2021,
installáció, National
Museum of Modern
and Contemporary
Art, Korea
↓

Jane GRAVEROL:
A hiúság iskolája,
1967, Schirn
Kunsthalle Frankfurt
↓↓

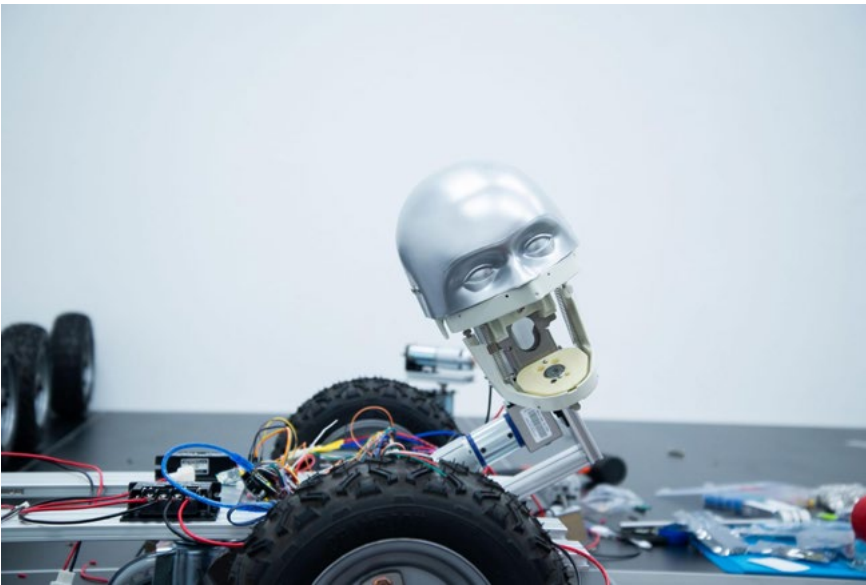
Hosszú szünet után újra nyílik a Velencei Képzőművészeti Biennálé. Az idei esemény elnöke Roberto Cicutto, a kurátor pedig Cecilia Alemani, egy negyvenöt éves, milánói születésű, de New Yorkban élő művészettörténész, aki nem annyira múzeumi kiállításokkal, mint inkább innovatív művészeti projektjeivel vált híressé, megbecsült szakemberré. Alemani a New York High Line városi park művészeti igazgatója, ő népesítette be a parkot olyan helyspecifikus alkotásokkal, mint El Anatsui, Phyllida Barlow, Carol Bove, Sheila Hicks, Rashid John-

son, Barbara Kruger, Zoe Leonard és Ed Ruscha művei. Ő rendezte a Frieze New York-i kiadását és az Art Basel Cities-projektjét Buenos Airesben. 2017-ben az *Art Review* folyóirat 100 legerősebb kortárs művészeti tekintélyének ranglistájára került fel. Ugyanabban az évben nevezték ki a biennálé olasz pavilonjának kurátorává. A *Mondo Magico* (Varázsos világ) című kiállítás meghívott művészei Adelita Husni-Bey, Giorgio Andreotta Calò és Roberto Cuoghi voltak, és ez volt az elmúlt évek egyik legsikeresebb tárlata azon a helyszínen. Elpletykálom azt is, hogy Massimiliano Gioni hitvese.

The Milk of Dreams (Az álmok teje) Leonora Carrington (1917–2011) egyik mesekönyvének a címe. Leonora kitűnő és sokoldalú, szürrealista angol művész volt – Max Ernst élettársa is egy ideig. Az említett könyvben egy varázsos világot ír le, amelyben az életet a képzelet folyamatosan újrafogalmazza, és ez által lehetséges megváltozni, átalakulni, mássá válni, mint korábbi önmagunk.

Cecilia Alemani a sajtótájékoztatón elmondta, hogy a rendelkezésére álló, kivételesen hosszú idő ellenére (kinevezése a járvány kezdetére nyúlik vissza) nem volt könnyű dolga, mert szinte minden lépés az interneten és főleg Skype-on történt a megszorítások miatt. A kurátor műteremlátogatásait éteren lebegő látomások, pixeles víziók helyettesítették, és talán épp ez adta az ötletet, hogy a kiállítás álomszerű dimenziójához igazodjon a cím. „Az álmok teje” persze kicsit disszonáns cím, főleg most, amikor inkább a „rémálmok” korszakában élünk, de lehet, hogy épp ezért találó. A kurátor állítja, hogy a disztópia az utópiával karöltve abszolút optimista üzenetet közvetít; olyan jövőt vetít előre, ahol az ember és a természet, a test és a gép, a nemek és az élővilág viszonya gyökeresen meg fog változni.

„Carrington munkásságát a női perspektíva jellemzi, tehát a kiállítást onnan kezdtem felépíteni. Nem volt azonban más célom, mint a művészek támogatása, függetlenül a nemi skatulyáktól vagy a rózsaszín kvótáktól. Nekem úgy tűnik, hogy ma a világot a technológiai optimizmus jellemzi, hiszünk az emberi test végtelen tökéletesítésében, ugyanakkor rettegünk a gépek hegemoniájától az automatizálás és a mesterséges intelligencia korában. Ezt a dichotómiát súlyosbította a világjárvány. A művészek korunk szorongását és aggodalmait vetítik elénk, hogy kivé, mivé válhatunk. Valaki úgy látja, hogy ez a nők biennáléja lesz. Na és? 125 éven keresztül soha nem nevezték férfi biennálénak!” – fogalmazott a kurátor.

Ithell COLQUHOUN:
The Pine Family, 1940,
 Israel Museum Jerusalem
 – Vera and Arturo
 Schwarz Collection of
 Dada and Surrealist Art in
 the Israel Museum
 ←

Mégis igaz, hogy a részvételre felkért művészek több mint 80 százaléka nő, a férfiak most először vannak kisebbségben. A rituális áldozat itt a nyugati fehér férfi hatalma és központi szerepe. Persze nem Alemani a gyilkos, és nem is az 59. Képzőművészeti Biennálé. Az áldozati bárány jó ideje tévelyeg fiktív roncsai között szinte minden művészeti ágban (a való életben persze nem) – sebzett testtel, hatalmától megfosztva, már az alvásban és az álmokban sem lelve menedéket. Ennek a biennálénak az igazi főszereplői a nők és azok a műfajok, amelyek a közelgő metamorfózis hordozói.

A biennálé kasszasikernek ígérkezik: 213 művész lesz jelen 58 országból, 1433 alkotás, 80 nemzeti pavilon (most először jelentkezik Kamerun, Namíbia, Nepál, Omán és Uganda), és a nyitvatartás is most lesz a leghosszabb, hét hónap (április 23-tól november 27-ig). A költségvetés pedig 18 millió euróra rúg.

A Giardiniben és az Arsenaléban öt „időkapszula” helyezkedik el a fő útvonalon; ezekben a Formafantasma tervezőpáros által alkotott gömbökben kapnak helyet a 20. század művészeti mozgalmainak női főszereplői a szürrealizmustól a kinetikus és digitális művészetig. Az „Időkapszulák” egyetlen test sejtjei, csupa kerekded idom méhekkal, mellekkel, üregekkel, gömbökkel, tartályokkal, amelyekben szobor, festmény és sok-sok videó jelenik meg. Fantasztikusak a címek is: *A boszorkány bölcsője*, *Varázstechnológia*, *A kiborg csábítása*.

Az új idők szele most a tegnapi és a mai nők kezében összpontosul. Sok eddig marginalizálódott női művész

szerepel, akik – épp ezért – megőrizték eredeti hangjukat. Együtt láthatjuk Barbara Kruger, Josephine Baker, Sonia Delaunay, Nan Goldin, Hanna Höch, Carol Rama munkáit a kortársakéval.

„Valóban át akarja írni a művészettörténetet, a férfiak szemszögétől eltávolodva?” – kérdezem Alemanit. „Ezt a történésekre bízom. A női szürrealizmus elismerését nem én találtam ki, évek óta beszélnek róla. Érdekelnek az árnyékban tartott hangok. 180 művész először van jelen a biennálén. A Bauhaus és a Dada női tagjai vagy a digitális és kinetikus művészet képviselői vajon miért nem szerepeltek együtt az 1966-os biennálén férfi kollégáikkal? Nem fedeztem fel semmi újat, nem akartam karámba rakni a nőket, inkább fel akartam őket emelni azok mellé a kortárs művészek mellé, akikre nagy hatással voltak.”

„Valljuk be, a férfiak most elenyésző kisebbséget alkotnak” – folytatom a beszélgetést. „A biennálé történetének első száz évében a nők jelenléte alig érte el a tíz százalékot, az elmúlt húszban pedig a harmincat. Szomorú erről beszélni, de még egy olyan forradalmi kiállításban is, mint amilyen 2001-ben Harald Szeemann rendezése volt, a nők csak húsz százalékot képviseltek. A művészet egyben a kirekesztés története is. De ennek a biennálénak nem a férfiakkal való szembenállás a célja. Vannak női művészek, akik önállóan is nagyon jól helyt tudnak állni. Ellenkezőleg, a cél az, hogy túllépjünk a férfi és a nő dualizmusán. Ez a kiállítás a poszthumánról szól. Nem zártam ki eleve a férfiakat, de csak

↑
Felipe BAEZA:
A titkos hasadékok
övezte ösvényeken a
frissen vágott rönkök
titokzatos erezeit,
2020

azokat választottam be, akiknek a munkája az általam elképzeltetekhez illeszkedik. A történelmi kapszulákban a kevesebbre tartott történeteknek akartam teret adni. A szürrealizmus témájában semmi értelme nem lett volna Dalít vagy Magritte-ot szerepeltetni.”

„Nem tart a politikai korrektség kockára tételétől?”
„Nem gondoltam erre, amikor több nőt hívtam meg, de biztos vagyok benne, hogy valaki rám olvassa. Politikailag korrektebb lett volna feleznit – fifty-fifty. Mindenesetre a kiállított alkotások túlmutatnak bizonyos kánonokon, és provokációként is hathatnak. De végül mégis csak a látvány számít” – folytatja Alemani.

„Milyen célt szeretne elérni a biennáléval?” „Mindegyelőtt a látogatókra gondolok. Egy évben nyolcmillió ember látogatta a New York High Line kiállítását, ebből a tapasztalatból indultam ki. Szeretném, ha valami olyan nagyszerűt láthatnának, amelyet kétévnyi világvármány miatt nem volt módjuk, ha felfigyelnének a kortárs művészetre, hiszen itt 80 teljesen új produkció fog bemutatkozni. A biennálé nem csak a status quo kiállítása.”

„58 országból hívott meg a művészeket, ez rekordnak számít, holott nem utazhatott sokat a járvány miatt. Hogyan választott virtuálisan?” „New York-i lakásomból több száz művésszel találkoztam az interneten keresztül. Meghitt beszélgetések is akadtak világvége hangulattal. Ezeknek a párbeszédnek a során sok kérdés

merült fel a mai helyzetről. Hogyan változik az ember definíciója? Mik azok a különbségek, amelyek elválasztják egymástól a növényt, az állatot és az embert? Milyen felelősségünk van embertársainkkal, más életformákkal és a bolygóval szemben? És milyen lenne az élet nélkülünk? Így született meg a kiállítás. Azokra a művészekre koncentráltam, akiknek ugyan nagy a közönségsikere, de hihetetlen módon soha nem jártak a biennálén, mint például Nan Goldin vagy Louise Lawler.”

„Kutatásának középpontjában a test áll, mialatt a művészet éppen hogy dematerializálódik, gondolok itt a kriptoművészetre. Mi a véleménye az NFT-ről?” – hangzott el az utolsó kérdésem.

„Nagyon népszerű jelenség, amelyet olyan érdekek vezérelnek, amelyeknek semmi közük a művészethez. Nagyon érdekesnek találom a blokklánc-technológiát az életünk számos területére gyakorolt hatása miatt. De nem hiszem, hogy az NFT valami annyira újat vezetett volna be a művészet világába, mint egykor például a fotózás. Ez olyan médium, ami szerintem nem időtálló, hosszú távon nem vonzó. Ezen a biennálén nem lesz NFT. Legalábbis én nem tudok róla.”